

Energetické profily slovenských domácností 2023

Mgr. Tomáš Chabada, Ph.D., PhDr. Jan Krajhanzl, Ph.D.,
Mgr. et Mgr. Tomáš Protivínský, Mgr. Zdeňka Lechnerová

2050
INSTITUT

Úvodom

Prebiehajúca energetická kríza, prejavujúca sa zvyšovaním cien energií a pohonných hmôt, predstavuje pre obyvateľov veľkú finančnú záťaž v čase všeobecnej inflácie. Pre niektoré domácnosti to môže priniest' existenčné ohrozenie. V poslednom období sa na Slovensku intenzívne diskutuje o tom, koľko domácností je ohrozených energetickou chudobou a ako im poskytnúť efektívnu podporu.

Prinášame preto dátovú štúdiu, ktorá ukazuje energetické profily šiestich segmentov slovenských domácností v kontexte ich ďalších socioekonomických charakteristík a postojov. Nadväzujeme pritom na obdobnú štúdiu, ktorú sme realizovali v Českej republike. Dátová analýza vychádza z dotazníkového prieskumu uskutočneného na celorepublikovej reprezentatívnej vzorke 1 000 respondentov na prelome januára a februára 2023.

Mgr. Tomáš Chabada, Ph.D. PhDr. Jan Krajhanzl, Ph.D.

Inštitút 2050

Porozumieť rôznym skupinám verejnosti, a vedieť ich podporiť v ochrane prírody a životného prostredia – to je poslaním Inštitútu 2050.

Realizujeme preto výskumy verejnej mienky a designujeme komunikačné stratégie, ktoré rozširujú naše znalosti o tom, ako stavať mosty medzi environmentálnymi témami a pestrým spektrom cieľových skupín

2050
INSTITUT

Analýza energetických profilov domácností

Hlavným cieľom štúdie bolo vytvorenie energetických profilov slovenských domácností. V nadväznosti na naše predchádzajúce výskumy (napr. Energetické profily českých domácností, Slovenská klíma 2022, Česká (ne)transformace 2022) sme sa rozhodli identifikovať skupiny domácností, ktoré sú si vzájomne podobné, prostredníctvom tzv. klastrovej analýzy, konkrétne Latent Class Analysis.

Pri hľadaní skupín, ktoré sa budú medzi sebou čo najviac líšiť a zároveň si budú ľudia do nich zaradiť čo najpodobnejší, sme sa zamerali na využívaný spôsob vykurovania, zateplenie domu, počet najjazdených kilometrov na každodenných cestách, príjem domácnosti, ekonomickú situáciu domácnosti a veľkosť miesta bydliska.

Výsledkom je typológia šiestich energetických profilov slovenských domácností, ktoré podrobnejšie popisujeme na ďalších stranách.

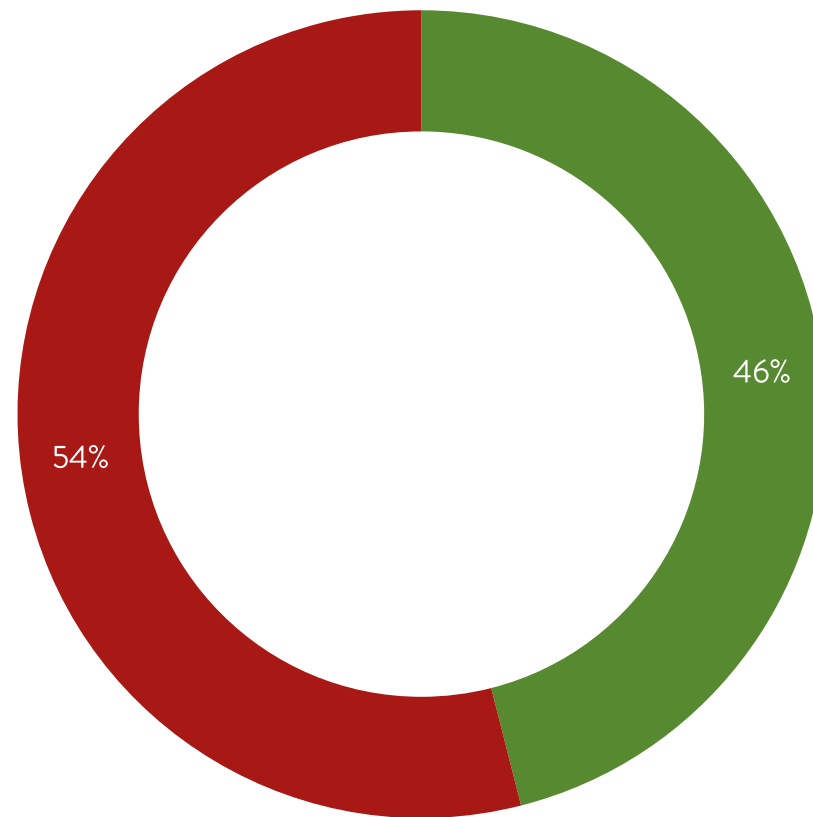
reprezentatívna vzorka 1 000 dopýtaných⁺

kvótny výber⁺

zber dát: 27. 1. – 6. 2. 2023; agentúra Go4insight⁺

Vlastné vykurovanie vs. centrálna dodávka? Približne pol na pol

Viac ako polovica domácností účastníkov výskumu využíva na vykurovanie bytu alebo domu vlastný zdroj. Na centrálny systémy vykurovania domácností je napojených 46 % opýtaných. Detailnejšie analýzy ukazujú, že domácnosti s vlastným systémom vykurovania majú v priemere väčší počet členov oproti domácnostiam s centrálnou dodávkou tepla.

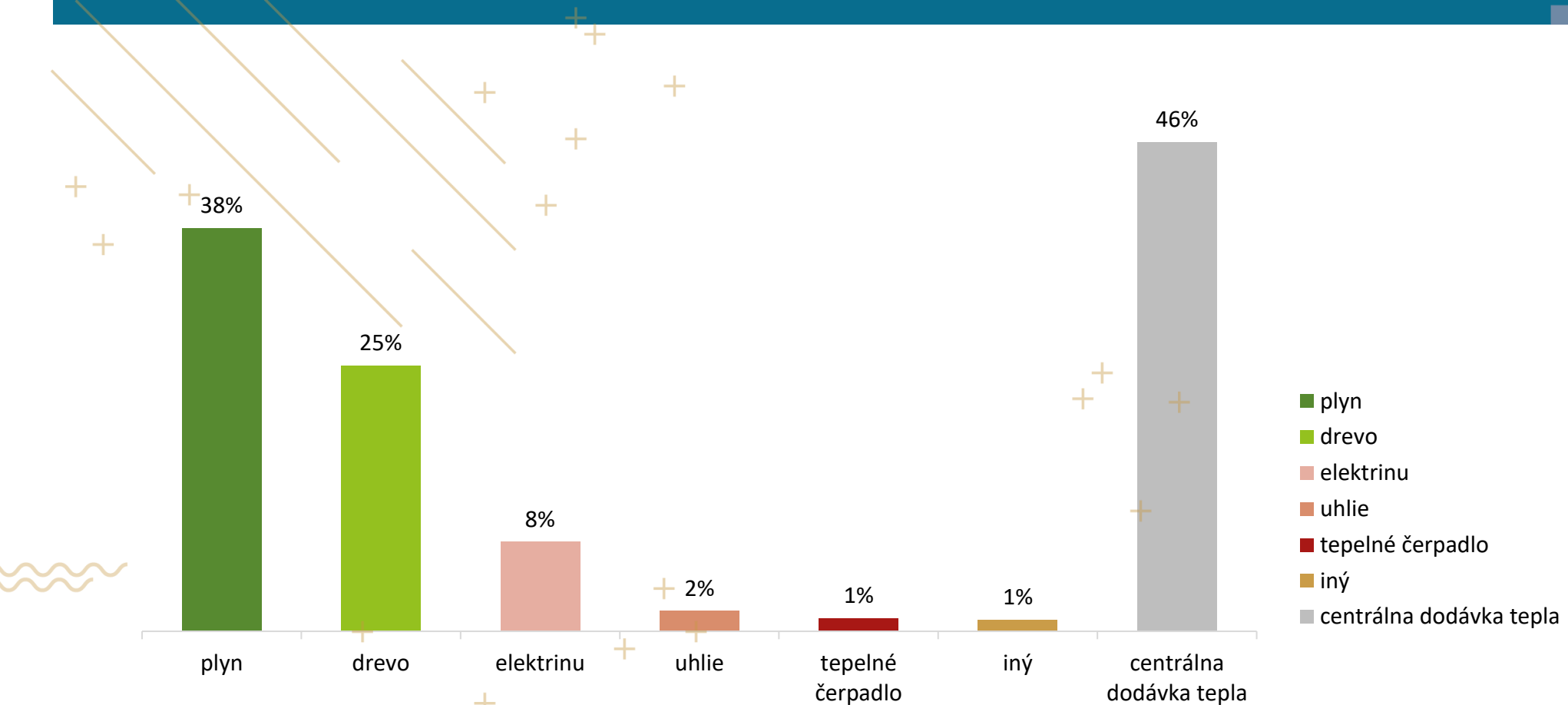
- centrálnou dodávkou tepla
- vlastným vykurovaním v byte alebo v dome

Akým spôsobom je vykurovaná vaša bytová jednotka alebo dom?

Obyvatelia Slovenska najviac kúria centrálnou, plynom alebo drevom

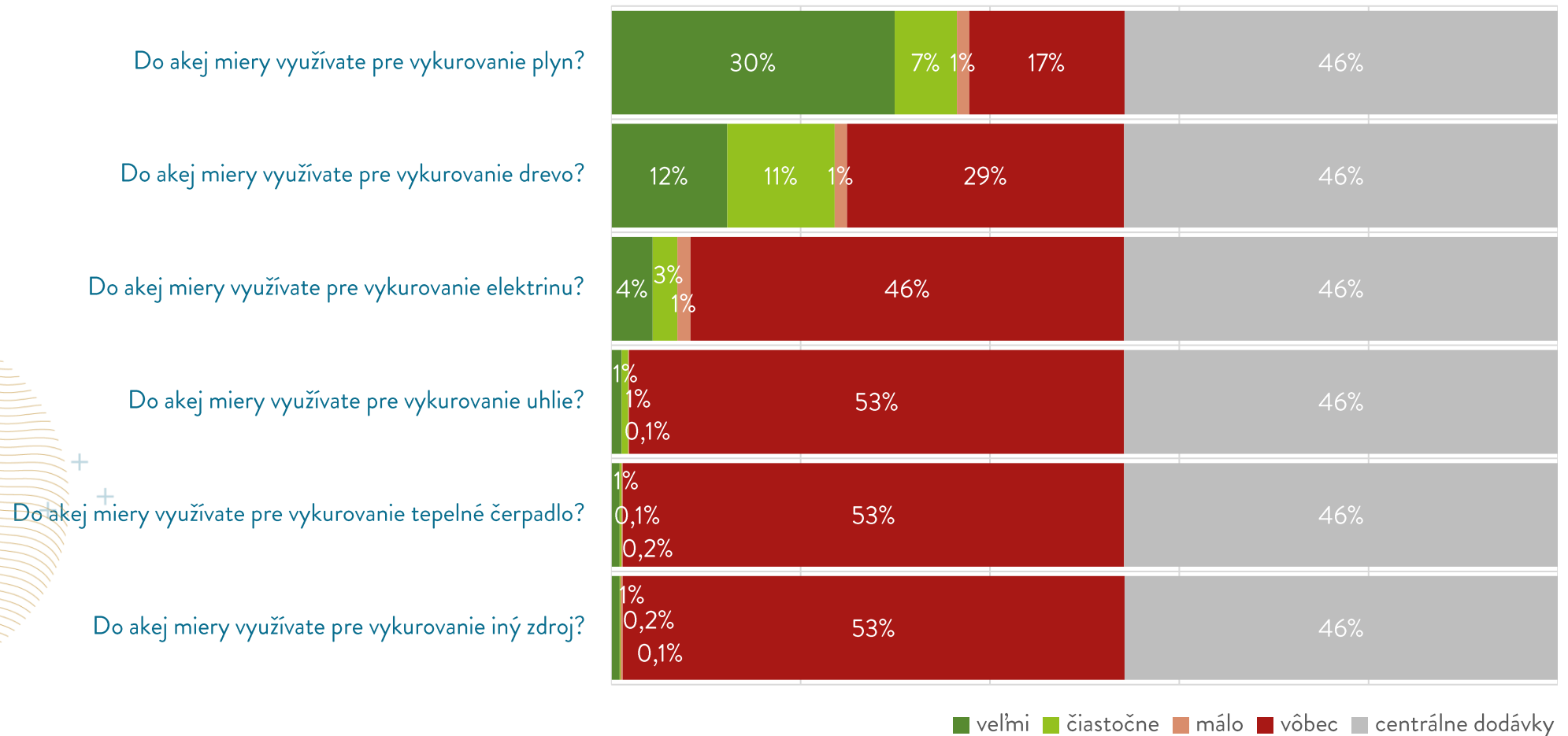
Najväčšia časť domácností (46 %) na Slovensku vykuruje prostredníctvom centrálnych dodávok tepla. Pri vlastnom kúrení prevláda využívanie plynu (38 %) a dreva (25 %). Elektrickou energiou kúri 8 % opýtaných. Uhlie, tepelné čerpadlo alebo iné zdroje na vykurovanie využíva len veľmi malý podiel Slovákov a Sloveniek.

Aké zdroje využívate pre vykurovanie Vašej bytovej jednotky alebo domu?

... len minimálne sa kúri elektrinou, uhlím alebo tepelným čerpadlom

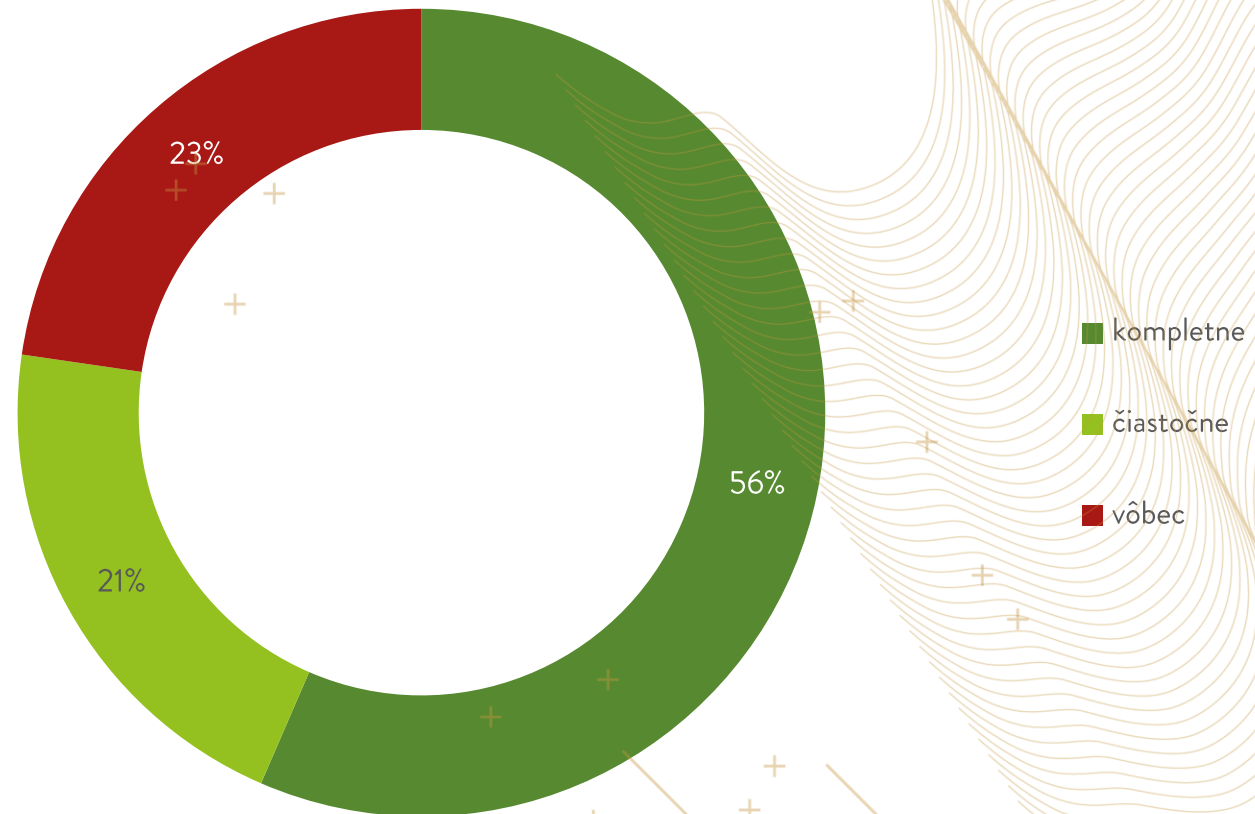
Okrem centrálného systému vykurovania (46 % opýtaných Slovákov a Sloveniek) využívajú na vykurovanie svojich domácností obyvatelia najmä plyn (30 % veľmi, 7 % čiastočne a 1 % málo) a drevo (12 % veľmi, 11 % čiastočne a 1 % málo). Využívanie tepelného čerpadla, uhlia alebo iného zdroja predstavuje veľmi malý podiel medzi ostatnými zdrojmi.

Do akej miery využívajte pre vykurovanie...?

Väčšina býva v kompletne zateplenom, štvrtina však nemá zateplené vôbec

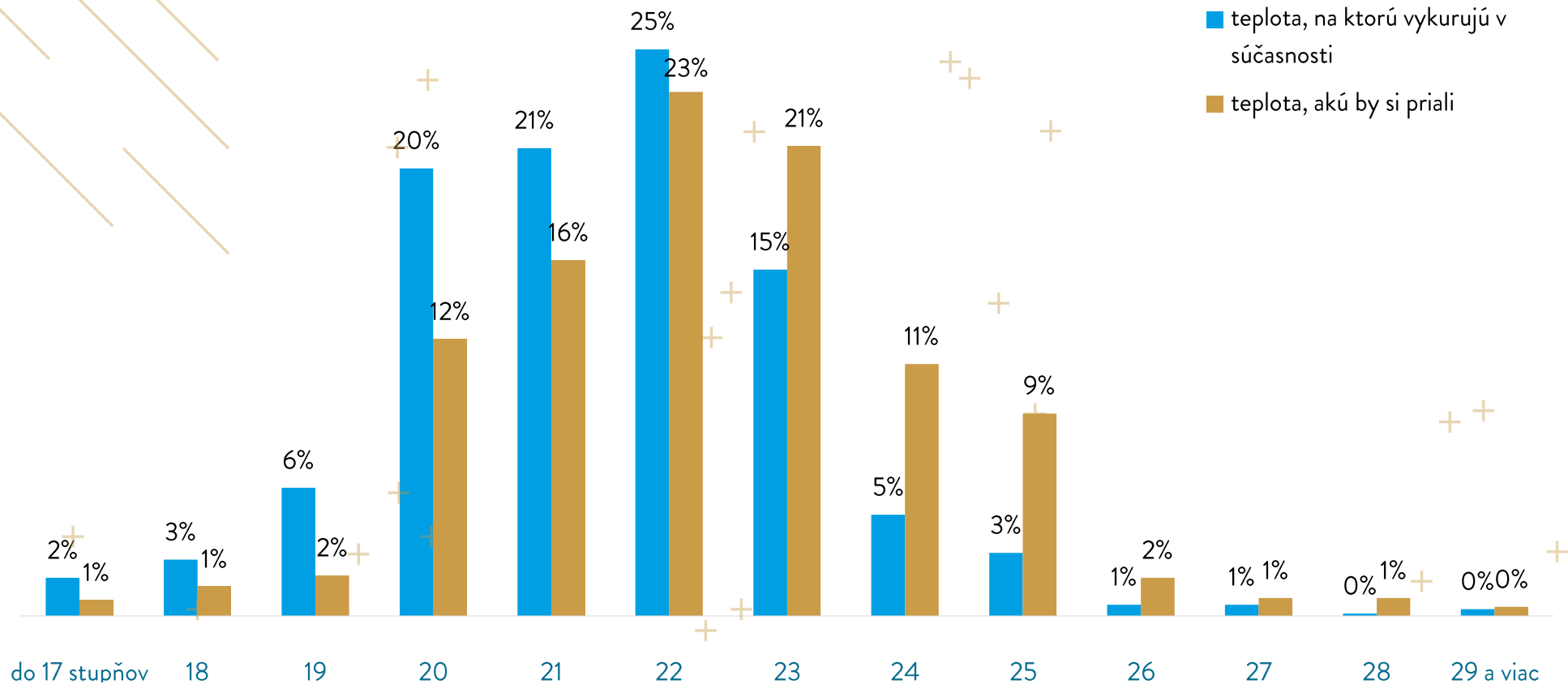
Väčšina domov, v ktorých Slováci a Slovenky bývajú, je zateplená kompletne (56 %) alebo aspoň čiastočne (21 %). Necelá štvrtina domov však nie je vôbec zateplená (23 %).

Je dom, v ktorom bývate zateplený?

Slovenské domácnosti by chceli vyššiu izbovú teplotu ako majú v súčasnosti

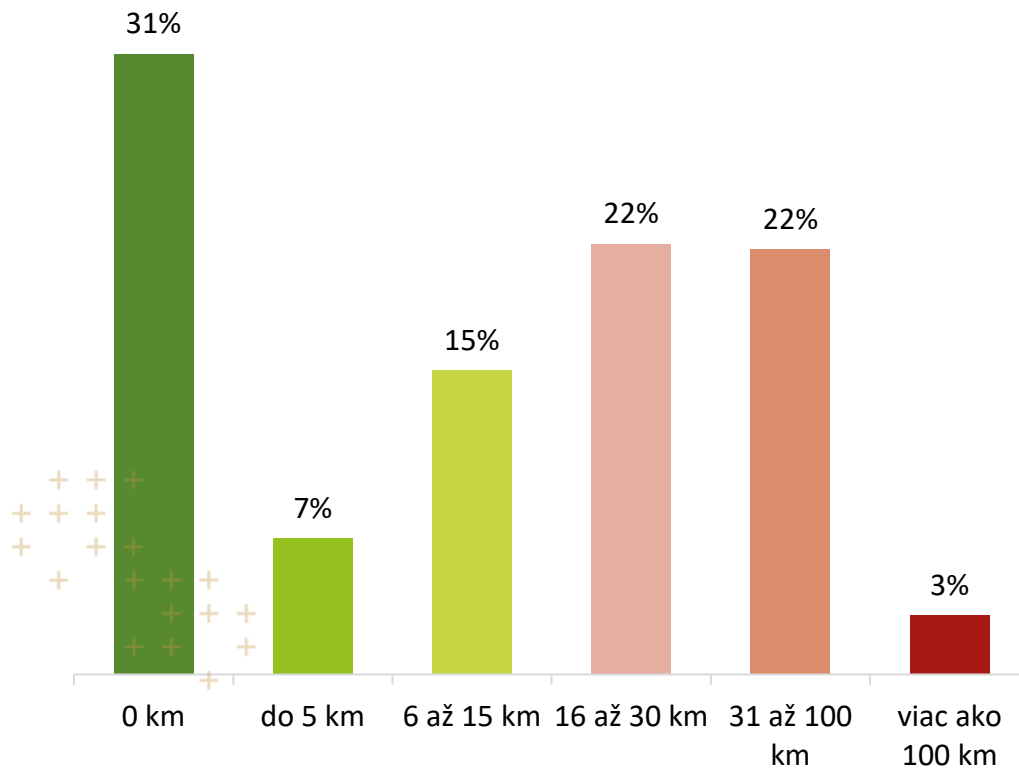
Tri štvrtiny opýtaných (76 %) vykurujú svoju domácnosť na 22 stupňov alebo menej a teda štvrtina vykuruje na 23 a viac stupňov. Až 45 % slovenských domácností by si však prialo mať vo svojom dome alebo byte aspoň takúto teplotu. U približne desatiny obyvateľov pritom nedosahuje skutočná teplota v obývačke ani 20 stupňov.

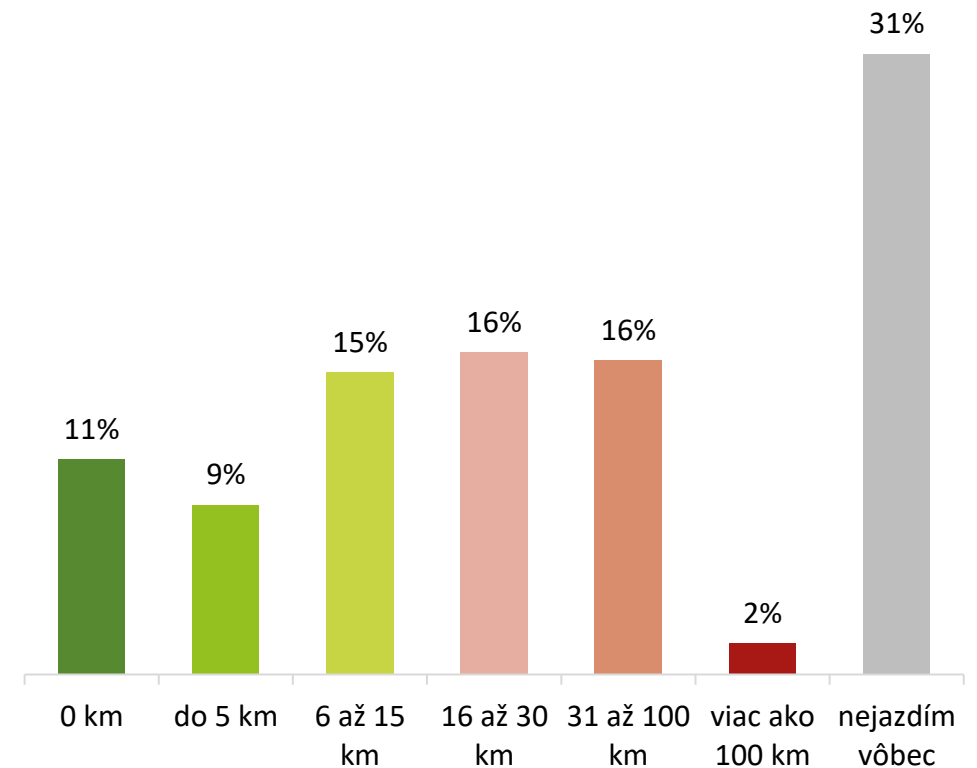
Približne akú teplotu by ste si priali mať doma v obývacej izbe?
Na približne akú teplotu v súčasnej dobe vykurujete obývaciu izbu?

Veľké rozdiely vo využívaní osobného automobilu

Osobný automobil používajú na pravidelné cesty 69 % domácností, pričom 46 % najazdí denne viac ako 16 kilometrov. Necelá tretina automobil (31 %) na pravidelné cesty do zamestnania alebo školy nevyužíva vôbec a pre ďalších 11 % cesty autom nie sú nevyhnutné a dokázali by ich nahradiť napríklad verejnou dopravou. Viac ako 16 km musí denne nutne najazdiť tretina domácností.

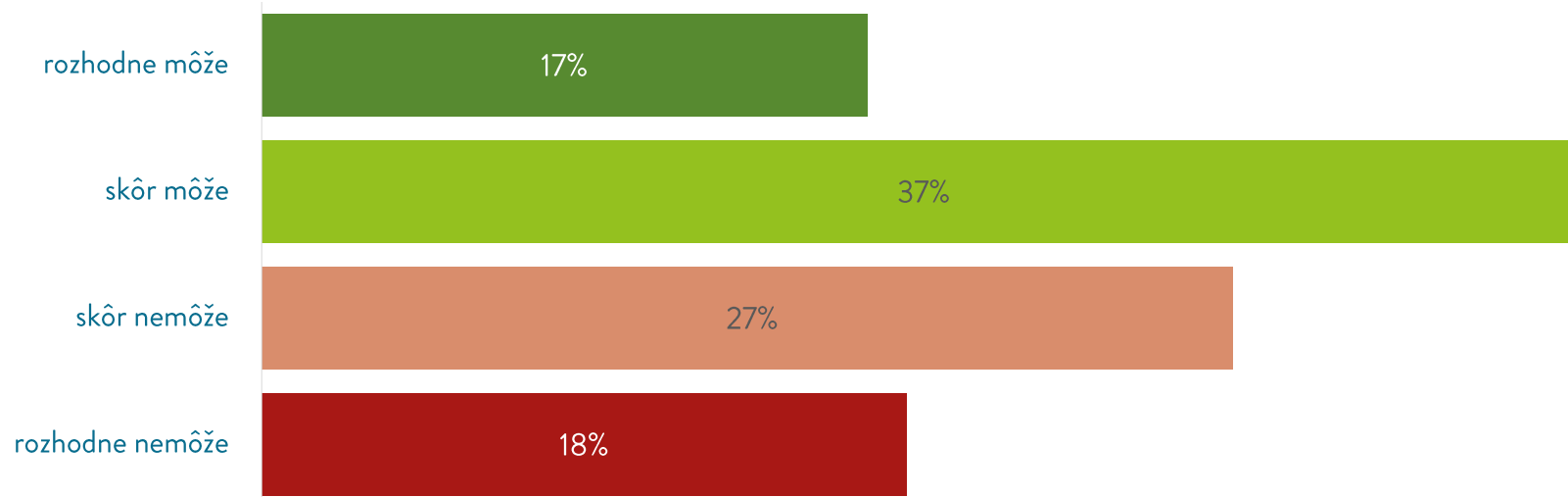
Kolko kilometrov denne priemerne najazdia osobné automobily používané členmi Vašej domácnosti na pravidelných cestách, napr. do práce, školy?

A kolko z toho potrebujú členovia domácnosti NEVYHNUTNE najazdiť, pretože to nie je riešiteľné inak, napr. v rámci verejnej dopravy. Spoločné jazdy viacerých členov domácnosti prosím započítavajte len raz.

Bezmála polovica obyvateľov nedokáže zaplatiť neočakávaný výdaj

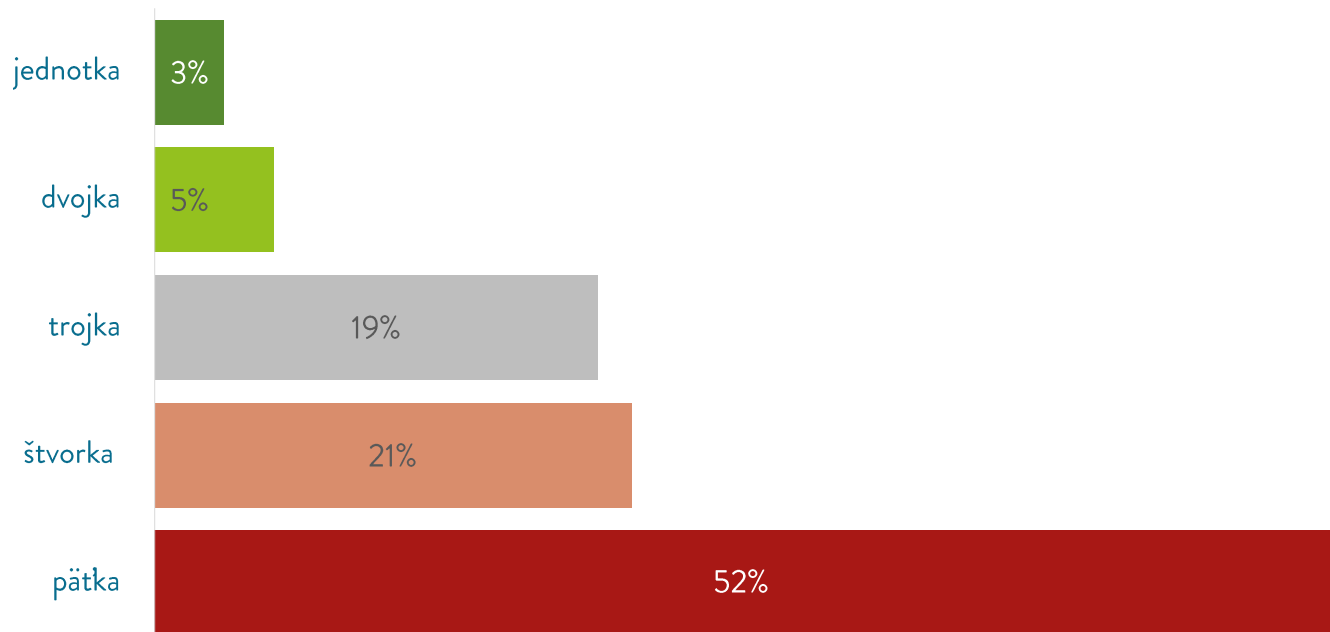
Neočakávaný výdaj vo výške 400 EUR by malo problém zaplatiť 45 % Slovákov a Sloveniek. Rozhodne si ho nemôže dovoliť zaplatiť 18 % a ďalších 27 % si ho skôr nemôže dovoliť. Naopak väčšina verejnosti by takýto výdaj zvládla zaplatiť (rozhodne si ho môže dovoliť 17 % a 37 % si ho skôr môže dovoliť).

Môže si Vaša domácnosť dovoliť zaplatiť neočakávaný výdaj 400 EUR?

Slovenskí politici podľa verejnosti v riešení energetickej krízy zlyhávajú

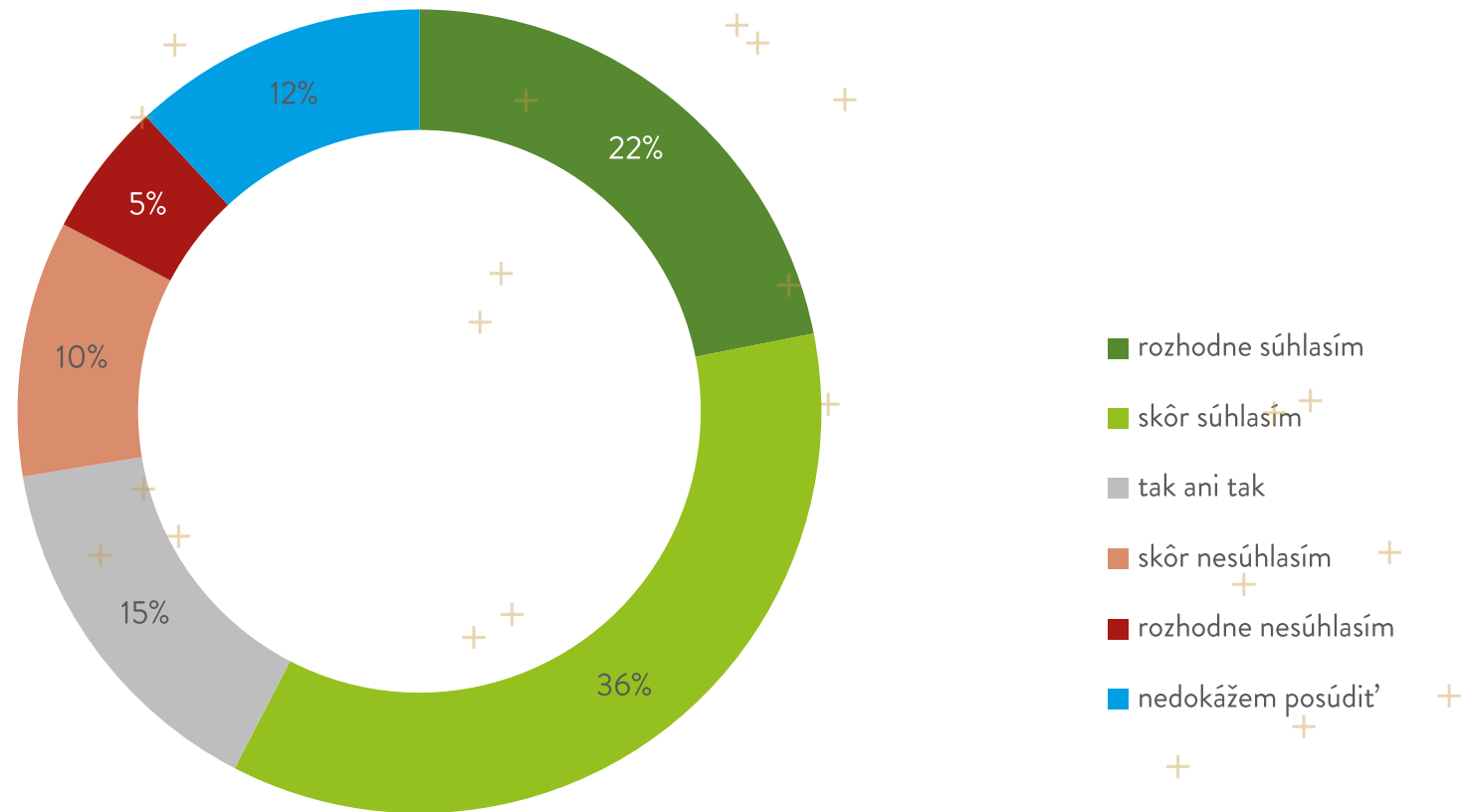
Obyvatelia nie sú spokojní s tým, ako slovenskí politici riešia prebiehajúcu energetickú krízu. Väčšina Slovákov a Sloveniek (52 %) ohodnotila prácu politikov v tejto oblasti pätkou a ďalšia pätina ich ohodnotila štvorkou. Za výbornú považujú prácu politikov v riešení energetickej krízy iba 3 % verejnosti a ďalších 5 % ich oznámkovalo dvojkou.

Ste spokojný/á s tým, ako slovenskí politici riešia prebiehajúcu energetickú krízu? Ohodnotte prosím známku od 1 do 5 ako v škole.

Obyvatelia chcú, aby Slovensko prijalo opatrenia na zmenu klímy

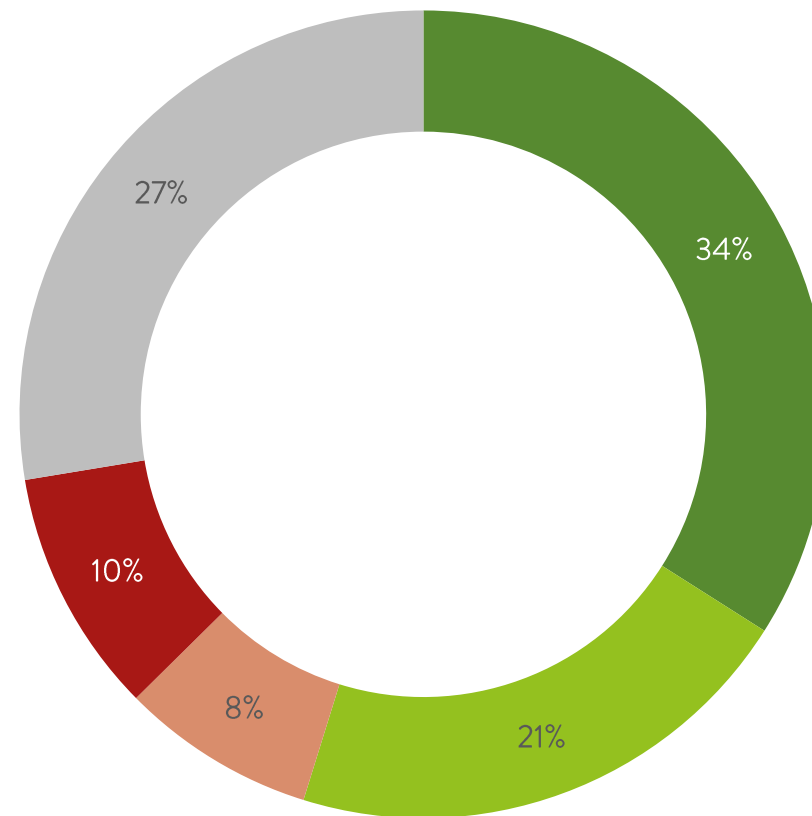
Väčšina slovenskej verejnosti (58 %) podporuje prijatie opatrení na zmenu klímy na Slovensku (22 % rozhodne súhlasí a 36 % skôr súhlasí). Naopak len 15 % Slovákov a Sloveniek nesúhlasí so zavedením klimatických opatrení. Ďalších 15 % zastáva k tejto veci neutrálny postoj a 12 % nedokáže posúdiť, či by Slovensko malo prijať opatrenia na zmenu klímy.

Súhlasíte či nesúhlasíte, aby Slovensko prijalo opatrenia na zmenu klímy?

Slovenská verejnosť skôr podporuje Európsku zelenú dohodu

Väčšina obyvateľov sa vyjadrila za posilnenie alebo zachovanie súčasnej podoby Európskej zelenej dohody (34 % preferuje posilnenie a rozšírenie o ďalšie ciele, 21 % zachovanie). Necelá pätina verejnosti sa naopak vyjadrila za jej oslabenie či zrušenie (8 % sa prikláňa k oslabeniu a podľa 10 % by mala byť zrušená). Až viac ako štvrtina opýtaných nedokázala zaujať stanovisko k budúcnosti tejto dohody.

- mala by byť posilnená a rozšírená o ďalšie ciele
- mala by zostať, ako je
- mala by byť vo svojich cieľoch oslabená
- mala by byť zrušená
- nedokážem posúdiť

Často sa hovorí o tom, že ak chceme významne zmierniť zmenu klímy, potrebuje naša ekonomika veľkú premenu a modernizáciu. Tento plán sa označuje ako Európska zelená dohoda, čiže Green Deal. Čo si myslíte o jej budúcnosti?

Chudobnejší
obyvatelia miest

24 %

Chudobnejší
obyvatelia
vidieka a
menších miest

17 %

Chudobnejší
obyvatelia
vidieka

15 %

Zabezpečenejší
obyvatelia miest

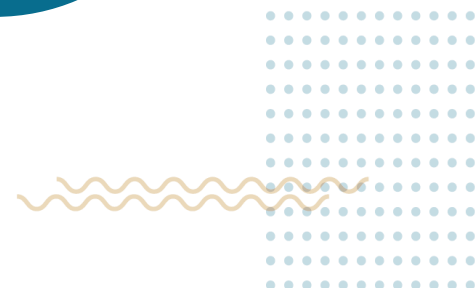
22 %

Bohatší
obyvatelia
predmestí

15 %

Zabez-
pečenejší
obyvatelia
vidieka

8 %

Chudobnejší obyvatelia vidieka 15 %

vidiek 86 %

400 EUR x 60 %

drevo^{99 %} **a plyn**^{40 %}

zamestnanci 45 %

autom stredne 29 km

dôchodcovia 31 %

zateplenie 34 %

demokrati 49 %

Väčšina žije na vidieku v obciach do 5 000 obyvateľov (86 %). Majú jeden z najnižších príjmov na osobu – priemerne okolo 690 EUR. Významne sú medzi nimi zastúpení zamestnanci/kyne – v 45 %, a 31 % dôchodcovia/-kyne. Nadpriemerne majú základné vzdelanie a podpriemerne vysokoškolské – 75 % je vyučených alebo má maturitu. Pre 60 % je nemožné dovoliť si neočakávaný výdavok vyšší ako 400 EUR, 32 % považuje svoju ekonomickú situáciu za veľmi alebo skôr zlú.

Najčastejšie zo všetkých skupín žijú vo vlastnom rodinnom dome (87%), sú ale druhou najčastejšou skupinou, ktorá nemá vôbec zateplené bývanie (40%). Všetci majú vlastný systém kúrenia: 99 % kúri drevom, 40 % plynom a po 9 % prípadov uhlím a elektrinou. Sú segmentom s mierne nadpriemernou automobilovou mobilitou (v priemere 29 km, medián 19 km). Auto majú v priemere najstaršie zo všetkých (12 rokov), pritom 31% nevyužíva denne automobil na pravidelné cesty.

Najmenej často, len v 49 %, sa považujú za demokratov, nadpriemerne odmietajú slovenskú vojenskú pomoc pre Ukrajinu (62 %).

Zabezpečenější obyvatelia vidieka 7 %

vidiek 73 %

400 EUR x 32 %

elektrina 72 %

zamestnanci 72 %

autom veľa 39 km

dôchodcovia 9 %

zateplenie 85 %

demokrati 60 %

Žijú väčšinou na vidieku (73 %). Majú tretí najvyšší príjem na osobu - priemer cca 1 050 EUR. Najčastejšie to sú zamestnanci/-kyne (72 %), iba 9 % na dôchodku. Vyššie vzdelanie má 70% z nich. Ich ekonomická situácia je skôr dobrá - 68 % z nich by si mohlo dovoliť neočakávaný výdavok vyšší ako 400 EUR, 39 % považuje svoju ekonomickú situáciu za veľmi alebo skôr dobrú.

Väčšinou bývajú vo vlastnom rodinnom dome (78 %), bývanie majú spravidla čiastočne alebo kompletne zateplené (85 %). Všetci majú vlastný systém kúrenia – 72 % kúri elektrinou (najviac zo všetkých segmentov), 39 % drevom a 12 % tepelným čerpadlom. Sú segmentom s druhou najvyššou automobilovou mobilitou (v priemere 39 km, medián 30 km). Ich auto je v priemere 10 rokov staré, len 13 % ho nemá.

Za demokratov sa považujú v priemernej miere (59 %). Ako skupina sú – na rozdiel od ostatných segmentov – rozpoltení v (ne)súhlase s vojenskou pomocou na Ukrajine – rovnaký podiel (41 %) s ňou súhlasí aj nesúhlasí.

Chudobnejší ob. vidieka a malomiest 17 %

vidiek a menš. m. 78 %

400 EUR x 54 %

plyn 100 %

zamestnanci 40 %

autom min. 12 km

dôchodcovia 41 %

zateplenie 31 %

demokrati 53 %

Žijú prevažne na vidieku a v malomestách (78 %), významná časť pritom v obciach do 4 999 obyvateľov (61 %). Majú jeden z najnižších príjmov na osobu: priemerne okolo 660 EUR. Celých 41 % z nich je na dôchodku, 40 % je zamestnaných. Vyučenie a stredoškolské vzdelanie bez maturity má 36 % a stredoškolské s maturitou 39 %. Celkovo 54 % by si nemohlo dovoliť neočakávaný výdavok vyšší ako 400 EUR, 34 % považuje svoju ekonomickú situáciu za veľmi alebo skôr zlú.

Väčšinou bývajú vo vlastnom rodinnom dome (76 %), svoje bývanie majú najmenej zo všetkých skupín zateplené: vôbec 42 %, kompletne zateplené iba 31 %. Všetci majú vlastné kúrenie na plyn, malá časť prikuruje drevom (11 %). Sú segmentom s druhou najnižšou automobilovou mobilitou – 43 % nevyužíva denne osobný automobil na pravidelné cesty (v priemere 12 km, medián 5 km). Autá majú v priemere staré 11 rokov, viac ako tretina z nich nie sú vlastníčkmi osobného auta (37 %).

Menej ako väčšina ostatných sa považujú za demokratov (53 %), viac ako väčšina segmentov odmietajú vojenskú pomoc pre Ukrajinu (62 %).

Bohatší obyvatelia predmestí 15 %

rôzne veľkosti obcí

400 EUR x 21 %

plyn 100 % + drevo 36 %

zamestnanci 78 %

autom veľa 45 km

dôchodcovia 8 %

zateplenie 80 %

demokrati 83 %

Žijú v obciach rôznych veľkostí, ale z dát môžeme usudzovať, že dochádzajú na väčšie vzdialenosti, často za prácou. Majú vysoko nadpriemerný príjem na osobu, priemer cca 1 200 EUR. Najčastejšie to sú zamestnanci/-kyne (78 %), iba 8 % na dôchodku. Maturitné a vyššie vzdelanie má 73 % z nich. Ich ekonomická situácia je zo všetkých segmentov najlepšia, celkom 79 % z nich by si mohlo dovoliť neočakávaný výdavok vyšší ako 400 EUR, 47 % z nich považuje svoju ekonomickú situáciu za veľmi alebo skôr dobrú.

Väčšinou žijú vo vlastnom rodinnom dome (84 %) a často majú kompletne alebo čiastočne zateplené bývanie (80 %). Všetci majú vlastné kúrenie na plyn, prikurujú častejšie ďalšími zdrojmi (drevo 36%, elektrina 9%, uhlie 8%, a tiež tepelné čerpadlo 2%). Sú segmentom s najvyššou automobilovou mobilitou (v priemere 45 km, medián 30 km). Sú najčastejšími vlastníčkmi auta (94 %), ich auto má v priemere 10 rokov.

Najviac zo všetkých segmentov sa považujú za demokratov (83 %), menej ako väčšina ostatných odmietajú vojenskú pomoc Ukrajine (48 %).

Chudobnejší obyvatelia miest 24 %

mestá 88 %

400 EUR x 67 %

teplárne a kotolne 100 %

zamestnanci 44 %

autom min. 7 km

dôchodcovia 43 %

zateplenie 74 %

demokrati 58 %

Bývajú prevažne v mestách nad 20 000 obyvateľov (63 %), majú najnižší príjem na osobu – priemerne okolo 660 EUR. Skoro polovica z nich sú zamestnanci/-kyne (44 %), dve pätiny sú na dôchodku (43 %). Maturitné a vyššie vzdelanie má viac ako polovica z nich (57 %). Celkom 67 % by si nemohlo dovoliť neočakávaný výdavok vyšší ako 400 EUR, takmer polovica (45 %) považuje svoju ekonomickú situáciu za veľmi alebo skôr zlú.

Väčšinou žijú vo vlastnom byte (74 %). Prevažná väčšina má kompletne zateplené bývanie (74%), všetci majú centrálné dodávky tepla. Sú segmentom s najnižšou automobilovou mobilitou – len menej ako polovica z nich využíva denne osobný automobil na pravidelné cesty (44 %) (v priemere 7 km, medián 0 km). Polovica z nich nie je vlastníkom osobného auta (51 %), priemerný vek auta v tomto segmente je 11 rokov.

Najmenej sa zo všetkých segmentov považujú za demokratov (58 %), slovenskú vojenskú pomoc Ukrajine odmietajú najviac zo všetkých segmentov (64 %).

Zabezpečenější obyvatelia miest 22 %

mesto 82 %

400 EUR x 28 %

teplárne a kotolne 100 %

zamestnanci 74 %

autom nadpriem. 33 km

dôchodcovia 7 %

zateplenie 69 %

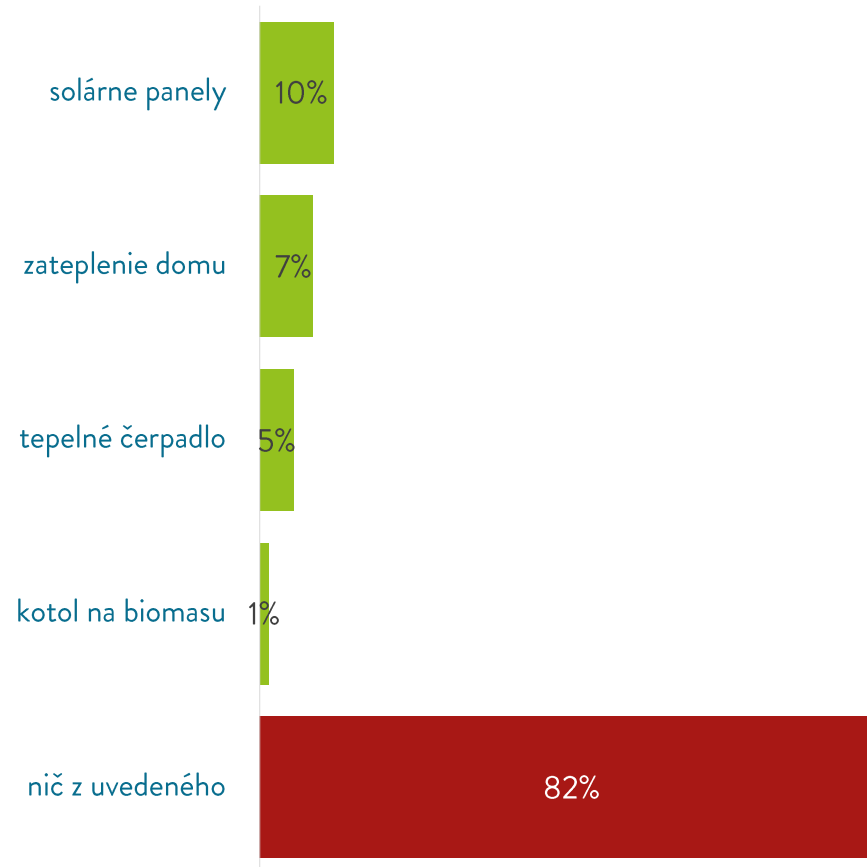
demokrati 71 %

Žijú prevažne vo veľkých a stredných mestách, alebo na predmestiach (82 %). Majú najvyšší príjem na osobu – priemer 1 200 EUR. Tri štvrtiny z nich sú zamestnanci/-kyne (74 %), iba 7 % dôchodcovia/-kyne. maturitné a vyššie vzdelanie má 72 %. Dve pätiny z nich (40 %) považujú svoju ekonomickú situáciu za veľmi alebo skôr dobrú a 72 % z nich by si mohlo dovoliť neočakávaný výdavok vyšší ako 400 EUR.

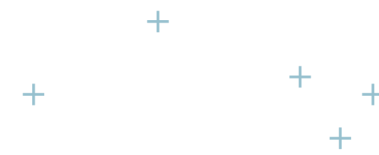
Väčšinou žijú vo vlastnom byte (69%), väčšina má zateplené bývanie (69%) a všetci majú centrálné dodávky tepla. Sú segmentom s nadpriemernou automobilovou mobilitou (v priemere 33 km, medián 20 km). Sú druhými najčastejšími vlastníkami auta (88 %), ktoré majú v priemere najmladšie (8 rokov). Nadpriemerne sa považujú za demokratov (71 %), viac ako polovica z nich odmieta slovenskú vojenskú pomoc Ukrajine (56 %).

Menšina obyvateľov má záujem o dotácie na zdroje energie a zateplovanie

Slováci a Slovenky najčastejšie zvažujú dotáciu na obstaranie solárnych panelov (10 %), zateplenie domu (7 %) a tepelné čerpadlo (5 %). V prepočte na domácnosti to znamená približne 150 tis. potenciálnych žiadateľov o dotáciu solárne panely, 110 tis. žiadateľov o dotáciu na zateplenie domu a 75 tis. žiadateľov o dotáciu na tepelné čerpadlo.

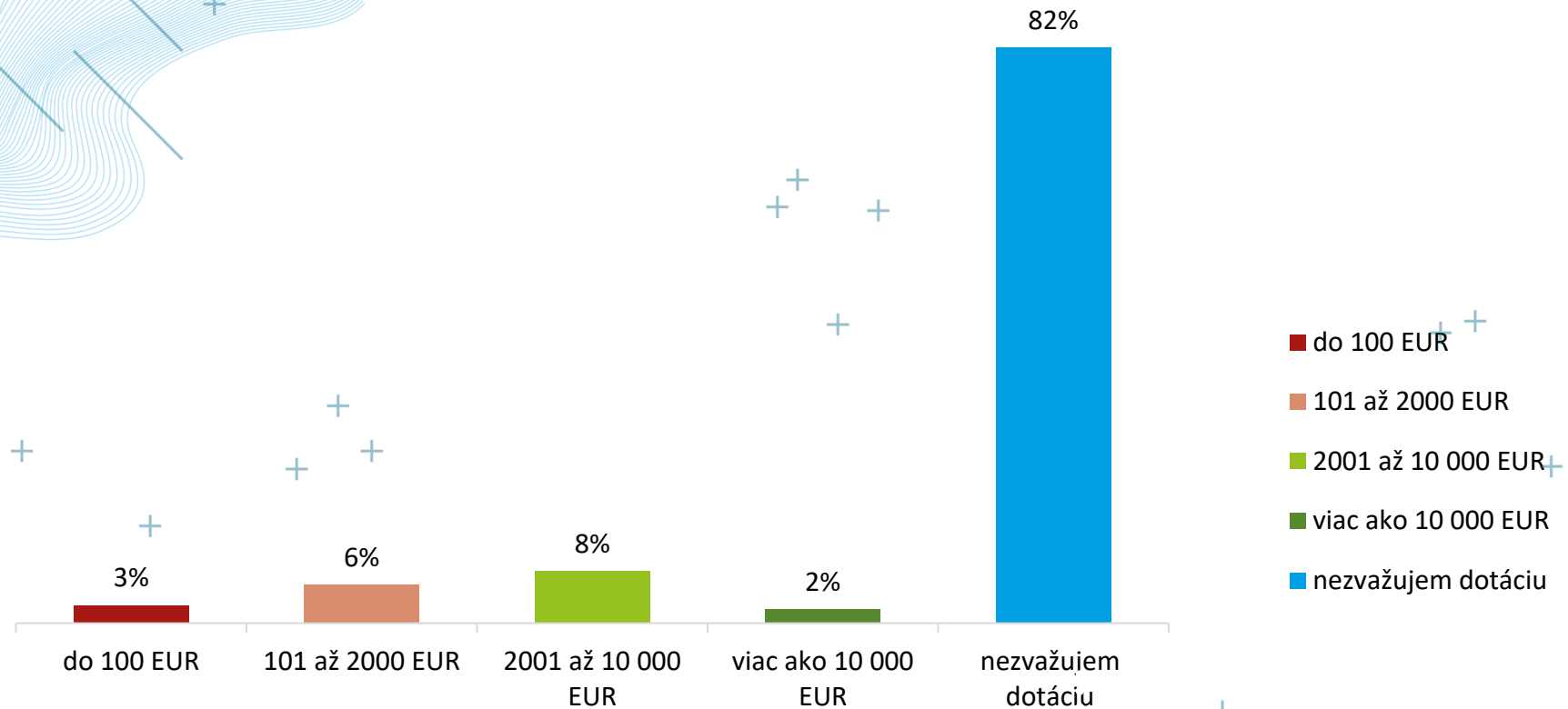

Zvažujete využitie dotácie na ...?

Voľné prostriedky na realizáciu zvažovaných opatrení

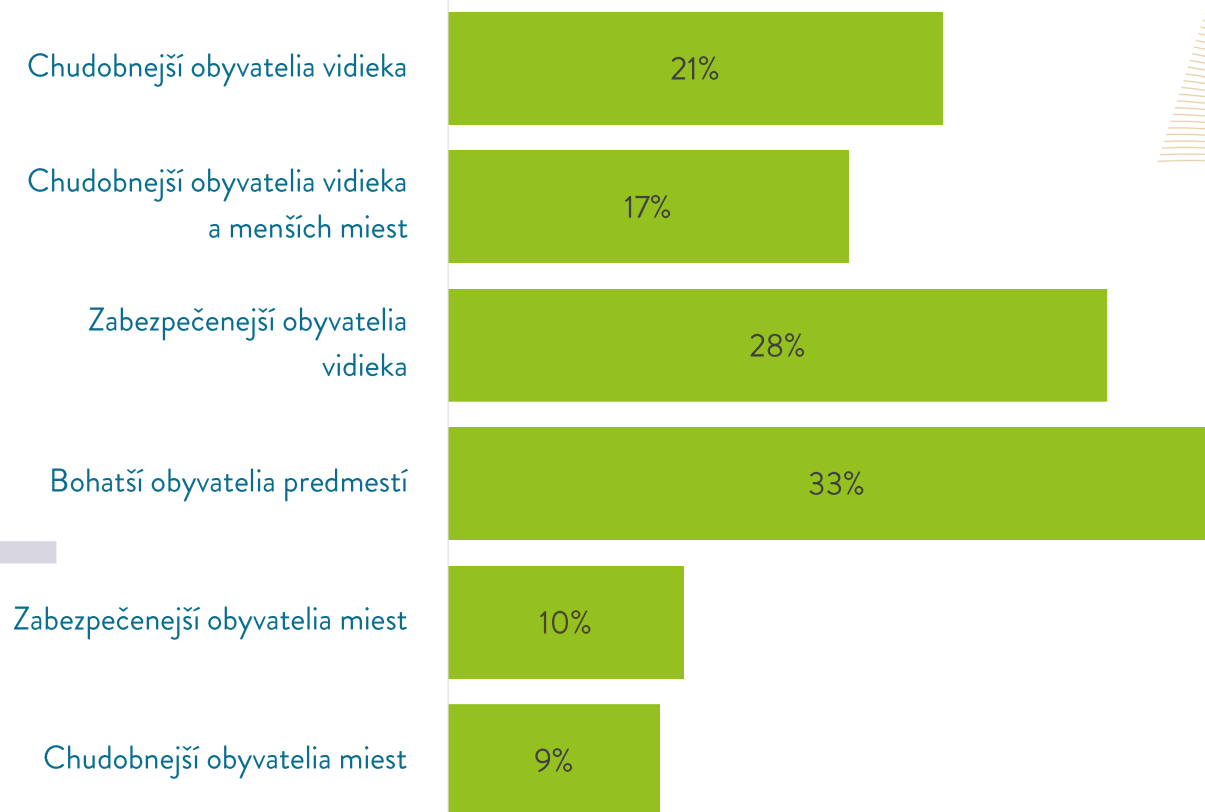
Celkovo 18 % opýtaných zvažuje využitie dotácie na aspoň jedno z opatrení, o realizáciu viacerých opatrení prejavili záujem 4 % Slovákov a Sloveniek. **Desatina opýtaných obyvateľov Slovenskej republiky by si mohla dovoliť vyčleniť viac ako 2 000 EUR na realizáciu vybraného alebo vybraných opatrení (10 %).** Približne rovnako veľká skupina (9 %) si môže dovoliť vyčleniť len menej ako 2 000 EUR.

V prípade využitia dotácie, koľko by ste si mohli dovoliť maximálne vyčleniť z prostriedkov Vašej domácnosti na realizáciu vybraného opatrenia/vybraných opatrení?

Záujem o dotácie sa líši naprieč segmentmi

O dotácie na uvedené opatrenia majú väčší záujem ľudia žijúci mimo miest a to skôr tí zabezpečenejší. Konkrétne dotáciu na aspoň jedno z opatrení zvažuje 33 % Bohatších obyvateľov predmestí a 28 % Zabezpečenejších obyvateľov vidieka. Z Chudobnejších obyvateľov vidieka zvažuje dotáciu 21 % a Chudobnejších obyvateľov vidieka a menších miest 17 %. Najmenší záujem o dotácie prejavili obyvatelia miest.

Zvažujete využitie dotácie na ...?

Kontakty

Mgr. Tomáš Chabada, Ph.D.
tomas.chabada@institut2050.sk

PhDr. Jan Krajhanzl, Ph.D.
jan.krajhanzl@institut2050.sk